

Câu chuyện tin giả trong đời.

❖ **Trump hay Biden đã cung cấp nhiều hơn cho nông dân?** Câu trả lời có thể làm bạn ngạc nhiên. **Trump** đang sử dụng hồ sơ nông nghiệp của mình để thu hút cử tri Iowa. Tuy nhiên, thu nhập từ nông nghiệp đã tăng dưới thời ông Biden. Đối với câu hỏi của ông, ai khác có thể nhận được nhiều tiền như vậy cho nông dân, câu trả lời là: chính quyền Biden... **Nguồn @ Politico.** (14/01/24). NnQ sưu tầm.

Tin giả, nói kiểu Mỹ là Fake News, tức là tin không thật...

© Phan Tấn Hải.

Nguồn: © [Việt Báo](#) (12/01/2024)

Ảnh minh họa. © vietbao

Chúng ta đang bước vào năm bầu cử. Năm 2024 sẽ có một cuộc bầu cử có tính quyết liệt, vì các lựa chọn chắc chắn sẽ gây tranh cãi trong nội bộ cộng đồng gốc Việt, trong các gia đình người Việt, giữa các lựa chọn về cấp tiến và bảo thủ, giữa các thế hệ trẻ và già ở hải ngoại. Và chắc chắn là bầu cử tháng 11/2024 tại Hoa Kỳ sẽ ảnh hưởng tới cuộc chiến Trung Đông, cuộc chiến ở Ukraine, và ở cả Đài Loan. Tác động như thế nào, chúng ta khó đo lường hết tất cả các ảnh hưởng. Trong đó, một tác động lớn là từ tin giả, nói kiểu Mỹ là Fake News, tức là tin không thật.

Để nói điển hình về một tin giả. Hồi năm 2016, trong tuần lễ trước ngày tổng tuyển cử, tôi nhận được một bản tin tiếng Việt qua email, được nói là gửi từ trang báo của một giáo xứ Công Giáo ở California, nói rằng Đức Giáo Hoàng kêu gọi giáo dân Hoa Kỳ bầu cho ứng cử viên Donald Trump. Bản tin dễ hấp dẫn, vì ai cũng biết rằng Tòa Thánh Vatican chống lại lập trường phá thai của ứng cử viên Tổng Thống Hillary Clinton. Tôi nghi ngờ tính xác thực, vì trước đó đã biết rằng Vatican không can thiệp vào chính trị địa phương. Và 24 giờ sau, có tin nói bản tin kia là giả, nhưng các viên

chức nơi Giáo xứ đó không tiết lộ ai làm bản tin giả. Dù sao đi nữa, cũng đã có nhiều giáo dân gốc Việt tin vào điều đó và họ không được đọc các bản tin khác...

Trên trang báo mạng Công Giáo eferrit.com lúc đó có bản Việt dịch một bài báo của nhà báo Tom Murse tựa đề "Giáo hoàng có thừa nhận ứng cử viên tổng thống không?" trong đó Murse phân tích tới 3 bản tin giả (nhắc lại: 3 bản tin giả) về bầu cử 2016 trong đó nói rằng Đức Giáo Hoàng kêu gọi ủng hộ Trump, Clinton và Sanders. Thực tế là Vatican không chính thức ủng hộ ai trong ba người đó. Dĩ nhiên, với tư cách cá nhân, các vị Giám mục hay Linh mục có lựa chọn riêng, có sự ủng hộ riêng.

Nói như thế để thấy rằng tin giả, hay Fake News, đã là vũ khí sát thương thực sự trong bầu cử Hoa Kỳ. Nếu đi ngược về lịch sử nhân loại, một số người (không phải tất cả, và cũng không phải là người viết bài này) nhận định rằng hầu hết các tôn giáo là tin giả tuyệt vời nhất của nhân loại, vì dựng lên một Thượng Đế, kể về một hay nhiều cõi trời, và vân vân. Như thế đã đưa nhân loại vào một nếp sống mẫu mực, biết sợ gây tội sẽ xuống địa ngục, biết ưa làm thiện vì sẽ được phần thưởng nơi thiên đàng.

Tuy nhiên, khi tin giả về tôn giáo phát huy tác động, mặt ngược lại cũng nhân ra: thánh chiến bùng nổ, người tôn giáo này đi tàn sát người của tôn giáo khác, hoặc để phát cao lá cờ tôn giáo của mình, hoặc để chiếm lại Đất Thánh. Như trường hợp 9 cuộc thập tự chinh do Thiên Chúa Giáo từ Châu Âu đưa binh sang đánh quân Hồi giáo để tái chiếm Đất thánh và cổ thành Jerusalem. Đó là thời chưa có phi cơ với xe tăng, lính phải đi bộ hay ngồi thuyền nhiều thành, súng cũng chưa có, thế mà cứ cầm dao kiếm đâm chém nhau trong gần ngàn năm.

Chỉ có dân tộc Việt Nam là tuyệt vời thơ mộng: tin giả xưa nhất là hơn bốn ngàn năm, là mối tình của nàng tiên Âu Cơ và vua rồng Lạc Long Quân đã sinh ra trăm người con, tổ tiên của dân tộc Việt sau này. Tin giả này không gây hận thù, chỉ gợi lên từ bi, yêu thương và lân mẫn.

Cũng cần nhớ rằng, tiền nhân chúng ta cũng từng sử dụng tin giả trong dòng lịch sử nhiều ngàn năm, trong đó ai cũng nhớ tin giả hay nhất là khi Tướng Lý Thường Kiệt nói là được thần nhân báo mộng trong đêm trước ngày đưa lính vượt sông ở phòng tuyến sông Như Nguyệt, Bắc Ninh, để đánh đuổi quân nhà Tống.

Sử ghi rằng, năm 1076, hơn 30 vạn quân nhà Tống (Trung Quốc) do Quách Quỳ chỉ huy xâm lược Đại Việt (tên nước Việt Nam thời đó). Lý Thường Kiệt lập phòng tuyến tại sông Như Nguyệt (sông Cầu) để chặn địch. Quân của Quách Quỳ đánh đến sông Như Nguyệt thì bị chặn. Nhiều trận quyết chiến ác liệt đã xảy ra tại đây nhưng quân Tống không sao vượt được phòng tuyến Như Nguyệt, đành đóng trại chờ viện binh. Đang đêm, Lý Thường Kiệt cho người vào đền thờ Trương Hống, Trương Hát ở phía nam bờ sông Như Nguyệt, giả làm thần đọc vang bài thơ, theo bản dịch Trần Trọng Kim:

*Sông núi nước Nam vua Nam ở
Rành rành định phận tại sách trời
Cớ sao lũ giặc sang xâm phạm
Chúng bay sẽ bị đánh tơi bời.*

Tinh thần binh sĩ lên rất cao. Rồi Lý Thường Kiệt ra lệnh vượt sông, đánh thẳng vào trại giặc. Kinh hoàng vì tướng binh tướng được nhà trời giúp quân Tống thua thê

thảm, chết và bị thương hơn quá nửa. Lý Thường Kiệt cho người sang nghị hòa, mở đường cho quân Tống rút về TQ, thế là giữ vững bờ cõi nước Đại Việt.

Nhìn lại, trong cuộc bầu cử 2020, cuộc chiến tin giả trong cộng đồng gốc Việt tại Hoa Kỳ cực kỳ sôi nổi. Một nhân vật kiểm tin nổi bật mà bây giờ chúng ta rất tiếc sẽ thấy thiếu vắng: kiến trúc sư Đỗ Thắng, thường gọi trên bút danh là Thắng Đỗ. *Thắng Đỗ là một nhà hoạt động tuyệt vời, nhiệt tình và xuất sắc trong công việc chống tin giả, nhưng vô cùng thương tiếc là anh đã từ trần hồi tháng 5/2022.* Thắng Đỗ là một thành viên trong Ban Giám Đốc của tổ chức Người Mỹ Gốc Việt Cấp Tiến (The Progressive Vietnamese American Organization) – PIVOT nơi bây giờ VẮN CÒN trang kiểm tin xuất sắc là: [Viet Fact Check](#)

Trong khi đó, có một trang web cấp tiến khác cũng vắng mặt trong bầu cử 2024 năm nay: trang The Interpreter, với trang web [The Interpreter](#) đã giúp xóa tin giả. Tuy nhiên, bây giờ cũng không thấy trang này nhập cuộc, lý do nào chưa rõ. May mắn là, trên YouTube và Facebook đã xuất hiện nhiều trang tin chính xác.

Trong diễn biến khác, độc giả vẫn còn có thể đọc được các trang tin tiếng Việt chính xác, như khi đang đọc bài này, là quý vị đang đọc **Việt Báo**, một trang văn học thơ mộng đồng thời cũng là một trang tin chính xác, nơi không hề có chút nào là tin giả (dĩ nhiên, chỉ trừ thơ và truyện là cõi mơ mộng của các tác giả, mà Việt Báo không có quyền gì để kiểm chứng).

Điều nhức nhối gây chia rẽ thường gặp trong cộng đồng Việt hải ngoại (và có tham dự từ rất nhiều người trong VN) là các lời chụp mũ vô căn cứ rằng Biden thân Tàu, rằng Trump chống Tàu, rằng Trump sẽ xóa sổ Tàu Cộng (bất kể con gái Trump kinh doanh thời trang tại TQ), và vân vân... Tôi không tranh luận những chuyện như thế. Bất đắc dĩ, tôi mới hỏi (khi là bạn thân) rằng bản tin đó ở đâu, cho đường dẫn "link" tiếng Anh đi, và tôi tìm các "links" vài bản tin tiếng Anh khác để cho họ tự đọc, hy vọng các bạn tự giải độc cho khỏi cuồng. Tôi nói là "cuồng" vì rất nhiều người đã đồng hóa Trump như đấng được Chúa Jesus chọn, là "con của Thượng Đế" và vân vân. Dĩ nhiên, tôi không dám nói rằng tôn giáo là Fake News vĩ đại nhất của nhân loại — thực tế, không tờ báo nào dám nói như thế, và có nói cũng không có chứng cứ gọi là thuyết phục... Và tôi đã mất vài người bạn, có khi họ tự biến mất, có khi tôi lặng lẽ "block" họ trên Facebook vì không muốn trả lời chuyện nhảm, vì nhà báo thì chỉ nói về tin tức, không bàn chuyên đức tin, đặc biệt là đức tin MAGA. Và vì, tôi tin rằng tôi đọc rất nhiều bản tin tiếng Anh trong ngày, có lúc tôi nói rằng tôi đọc như dưng là đọc suốt 24 giờ, quên cả ăn và bỏ cả ngủ.

Không phải riêng gì cộng đồng Việt đâu. Vấn đề tin giả đã là quan tâm từ lâu của các nhà hoạt động gốc Đài Loan. Mà cũng toàn những bản tin động trời từ Bắc Kinh phóng ra. Thí dụ, hồi đầu nhiệm kỳ Tổng Thống của Joe Biden, đã có tin rằng Hoa Kỳ đang chuẩn bị chiến tranh với Trung Quốc, rằng Trung Quốc đang di tản công dân TQ ra khỏi Đài Loan, hoặc là tin chính phủ Đài Loan đã trả hàng triệu đô la để vận động hành lang cho chuyến thăm của Chủ tịch Hạ viện Hoa Kỳ Nancy Pelosi tới Đài Loan lan truyền trên các nền tảng truyền thông xã hội phổ biến như Facebook và LINE.

Thời các năm 2021 và 2022 là chưa có trí tuệ nhân tạo AI để làm giả giả mạo, nhưng đã có Photoshop là đủ vũ khí cho những kẻ gian làm hình ảnh giả rồi. Lúc đó có một bức ảnh bịa đặt về một người lính Quân đội Giải phóng Nhân dân (mà chúng ta gọi là Trung Cộng) đang theo dõi một tàu hải quân Đài Loan qua ống nhòm đã được truyền

thông nhà nước Trung Quốc Tân Hoa Xã phổ biến trước khi được các tờ báo quốc tế như Financial Times và Deutsche Welle chọn lại và lưu hành. Nghĩa là, thông tấn nhà nước Tân Hoa Xã phóng hình giả lên trong một tin đồn chiến tranh.

Phóng viên Jordyn Haime lúc đó ghi nhận rằng các cơ quan chính phủ Đài Loan vội vã đưa ra các giải thích rõ ràng, kêu gọi người dân cẩn thận để tránh trở thành nạn nhân của chiến tranh thông tin bởi “các thế lực thù địch nước ngoài.” Trong khi đó, phần lớn công việc chống lại Fake News là do các trí thức tự nguyện, nổi bật bấy giờ ở Đài Loan về chống tin giả là trang [Cofacts](#). Xin chú ý rằng trang web chống tin giả Đài Loan này thành lập từ năm 2016, nghĩa là năm mà Trump vận động tranh cử và chính Trump là người phóng tin giả một cách chân thành qua những lời nói dối hàng ngày.

Và trang Cofacts vẫn đang bận rộn viết bài (tiếng Hoa và tiếng Anh) kiểm chứng tin giả liên tục, hàng ngày. Vì vài ngày nữa là bầu cử Đài Loan rồi. Chính xác, ngày Thứ Bảy 13/1/2024 là ngày tổng tuyển cử của Đài Loan: [cử tri Đài Loan sẽ bầu ra một tổng thống mới](#) (*) thay thế Tổng Thống Thái Anh Văn, người bị giới hạn trong hai nhiệm kỳ. Cuộc bầu cử này sẽ ảnh hưởng tới sóng gió Thái Bình Dương, vì một vấn đề quan trọng đối với ba người đàn ông đang cạnh tranh kế nhiệm bà Thái Anh Văn là cách họ tiếp cận mối quan hệ với một Trung Quốc ngày càng hung hãn, khi Tập Cận Bình nói rõ là không loại trừ việc sử dụng binh lực chống lại Đài Loan và đã coi cuộc bầu cử là [“lựa chọn giữa chiến tranh và hòa bình.”](#)

Bi hài là, Đài Loan không ở vị trí để làm cây tre như Việt Nam, đang đưa giữa Mỹ và TQ. Giới trí thức tôn trọng sự thật ở Đài Loan vẫn đang làm việc từng giờ, từng phút, để gỡ ra các tin đồn sai sự thật. Và tin nào cũng có vẻ là kinh khủng.

Ngay cả tin đồn đã cũ nhưng được xào nấu lại vẫn có hiệu quả: người Đài Loan đang được cho ăn thịt heo “nhiễm độc” nhập cảng từ Mỹ. Rồi tin chính phủ Đài Loan (của Tổng Thống Thái Anh Văn) đang bí mật thu hoạch máu của công dân và cung cấp cho Mỹ để chế tạo vũ khí sinh học (vũ khí vi trùng) nhằm tấn công Trung Quốc. Dĩ nhiên, các tin giả này tức khắc bị giải ảo. Và đó là những bản tin giả tuần qua nổ rộ ở Đài Loan trước cuộc bầu cử để chọn vị Tổng thống mới và Quốc hội mới vào thứ Bảy này.

Nhưng loại tin giả về tương lai là không thể giải thích cho hết nghi ngờ được. Thí dụ, như kiểu tin rằng Hoa Kỳ sẽ bỏ rơi Đài Loan nếu quân đội TQ tấn công, kiểu như Mỹ đã bỏ rơi Việt Nam và Afghanistan, và “có vẻ như sẽ bỏ rơi Ukraine” trong thời gian sắp tới. Loại tin này khó mà giải ảo, kiểu như nhân loại từng chứng kiến kiểu tin giả sẽ có tận thế năm 2000 và đành phải chờ tới thời gian này mới xác minh được sự thật. Puma Shen, một chuyên gia người Đài Loan về loại tin giả phóng ra từ Trung Quốc và là ứng cử viên cơ quan lập pháp của Đảng Dân Tiến (Democratic Progressive Party), nói: “Đối với Trung Quốc, đây là một cuộc chiến giành dư luận.” Dĩ nhiên, nắm được dư luận, là nắm một phần nào tương lai.

Trong cộng đồng Việt ở California cũng có nhiều người gốc Hoa, và họ cũng quan tâm tới bầu cử Đài Loan sắp tới. Nhưng không bao nhiêu người nghĩ về tin giả. Có lẽ, suy nghĩ nhiều nhất về tin giả, chính là các quan chức công an tại Bắc Kinh. Vì phần lớn, đó là những gì họ viết ra, và phóng đi.

Tiểu Sử Phan Tấn Hải Sinh ngày 22-2-1952 tại Sài Gòn. Tên khai sinh là Phan Tấn Hải. Quê cha Hà Tĩnh, quê mẹ Nha Trang, hiện định cư tại quận Cam, Hoa Kỳ. Từng học ở Chu Văn An, Đại Học Văn Khoa SG. Sống bằng nghề báo, nhưng đam mê là sáng tác văn học, thường ký tên Phan Tấn Hải, Phan Khế, Trần Khải. Khi viết về Phật giáo, thường ký tên Nguyên Giác, Nguyễn Thường Tâm... **Nguồn @ [TẠI ĐÂY](#).**

(*) Giáng đòn mạnh vào Bắc Kinh khi DPP của Đài Loan giành nhiệm kỳ thứ ba lịch sử (13/01/24) Đảng Dân chủ Nhân dân (DPP) cầm quyền của Đài Loan đã giành được nhiệm kỳ thứ ba lịch sử sau khi cử tri ủng hộ Lai Thanh Đức (Lai Ching-te) làm tổng thống mới của đảo quốc, bác bỏ cảnh báo từ Bắc Kinh rằng việc bổ nhiệm ông sẽ gây ra xung đột với Trung Quốc... **Nguồn @ [Financial Review](#).**

❖ **Tổng thống mới của Đài Loan là ai?** Tổng thống mới của Đài Loan là Lai Thanh Đức, còn được gọi là Lai Ching-te. Ông là đại diện cho Đảng Dân Tiến (DPP) cầm quyền và đã nắm giữ nhiều chức vụ chính trị cấp cao tại Đài Loan. Trước khi trở thành phó tổng thống vào năm 2020, ông là một nhà lập pháp và từng là thị trưởng của Đài Nam. Ông cũng đã làm thủ tướng dưới thời tổng thống Thái Anh Văn từ năm 2017 đến 2019... **Nguồn @ [Báo Việt Luận](#)**